

Egyházi könyvtárosok a világjárvány második évében

Kövécsh Ildikó

A VI. Szakkönyvtári seregszemlén (2021. március 31.) elhangzott előadás szerkesztett változata kiegészítve egy felméréssel

A beszámolóban azt vizsgáltuk, hogy az egyházi könyvtárosok 2021. év végén a Covid-19 világjárvány közepette milyen feltételek között végezték munkájukat, hogyan álltak helyt, és milyen forrásokból merítettek erőt a munkavégzéshez, a mindennapokhoz.

Tárgyszavak:

Bevezetés

2020 márciusában az egyházi könyvtárosok élete is megváltozott, ahogy a világon mindenkinek. A kialakult pandémia az élet minden területét érintette, így a könyvtárakat is, ezen belül az egyházi fenntartásokat is. A bezárás, az olvasók kívül maradása, az ott-honról végzett munka, a munkafolyamatok átszervezése mindenki életét átrendezte. A kialakult helyzetre azonos és más-más válaszok is születtek.

Az elmúlt két év az egyházi könyvtárosok életét ugyanúgy megváltoztatta, mint a világon mindenki másét. A lezárások, a home office, a megváltozott életkörülmények, az azokra adott válaszok, a könyvtárak életében bekövetkezett változások, a szolgáltatások átalakítása, új szolgáltatások bevezetése, új felületek, kommunikációs csatornák használata, ezek felerősödése, mindez az egyházi fenntartású könyvtárakban dolgozók életét is megváltoztatta.

Az egyházi könyvtárosok a magyar könyvtárosszakma egy olyan csoportját alkotják, akik a könyvtáros hivatást gyakorolva, valamelyik egyházi fenntartású könyvtárban dolgoznak. Ezeket a könyvtárakat fogja össze, képviseli az 1994-ben alakult Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE).

Az elmúlt időszakban egyesületi szinten több alkalommal hírt adtunk arról, hogy az egyházi könyvtárak hogyan élték meg a pandémia okozta helyzetet. Először 2020 májusában Ásványi Ilona készített egy beszámolót, amely a *Könyv, könyvtár, könyvtáros*

folyóirat májusi számában jelent meg. Majd ugyanabban a folyóiratban 2020 novemberében Ásványi Ilonának és Kövécsh Ildikónak egy közösen jegyzett tanulmánya látott napvilágot. Közben az EKE honlapján – mintegy helyzetképet adva – elérhetővé vált az EKE Hírlevél COVID-19 különszáma. A 2021 márciusában megrendezett VI. Szakkönyvtári seregszemle szervezői felkérték az Egyházi Könyvtárak Egyesülését, hogy mutassák be az egyházi könyvtárak helyzetét, azt, hogy milyen hatással volt a pandémia harmadik hulláma e könyvtárakra. Az elhangzott online konferenciaelőadás után érkezett a felkérés e tanulmány elkészítésére.

A járványhelyzet folyamatos változása miatt úgy döntöttünk, hogy egy újabb felmérést készítünk, és az előadás szerkesztett, írásos változatában ennek eredményeit ismertetjük.

A felmérés célja volt, hogy a korábbi eredményekhez újabb adatokat gyűjtsünk, és megnézzük, hogy az eltelt időben, milyen változások történtek az egyes kérdésekben és válaszokban. A 2020 őszi végzett felmérés kérdéseit újabb szempontokkal egészítettük ki. A kérdőívet 2021. november végén küldtük ki, és decemberben vártuk a válaszokat. A kiértékelés 2022. év elején történt, miközben beléptünk a járvány ötödik hullámába, és még mindig nem látjuk, hogy mikor érnek véget a hullámok, és simul ki az élet, tér vissza minden a világjárvány előtt megszokotthoz.

A kérdőív elkészítésénél két szempont vezetett. Egyrészt, hogy a korábbi kérdések is helyet kapjanak benne, hogy képet kapjunk az elmúlt időben történt változásokról, másrészt szerepeljenek új kérdések, amelyek az egyes személyek lelkiállapotát vizsgálták.

A jelen felmérés kérdőívét az egyházi könyvtáros kollégákhoz juttattuk el. Számítottunk arra, hogy az elfáradás miatt kevesebben fogják kitölteni a kérdőívet. Ez a feltevésünk igazolódott, a megszólítottak 26%-a küldte vissza a kitöltött kérdőívet. Így következtetéseinket nem áll módunkban általánosítani, azonban egy pillanatképet festhünk 2021. év végéről.¹

A felmérés eredménye

A válaszadók háromnegyede nő, amely megfelel a könyvtárakban dolgozók arányának. A kitöltők 50%-a 41–50 év közötti, 35%-a 50 évnél idősebb, és 15%-a 40 évnél fiatalabb. Ez az arány is megegyezik az egyházi könyvtárakban dolgozók életkori arányaival.

A válaszadók szinte mindannyian a munkájukat teljes munkaidőben a munkahelyen végezték, egy személy válaszolta, hogy a járványtól függetlenül a munkáját kötetlenül a munkahelyen és otthon végzi. Ez megegyezik az országos tendenciával, amely szerint a munkavállalók 2021. év végén jelenléti munkával látták el feladataikat.

A könyvtárak működési rendjére rákérdezve azt kaptuk, hogy a legtöbb könyvtár tavasszal nyitott újra, a felsőoktatási, iskolai könyvtárak szeptemberben fogadták ismét a látogatókat.

A korábbi felmérésben is megkérdeztük, hogy ki döntött az újraindítás időpontjáról.

A válaszok alapján a legtöbben a kormány utasításait, javaslatait követték (37%), és a fenntartó döntése határozta meg a könyvtárak újraindítását (37%), 21%-nál döntött erről a könyvtárvezető, és 5%-nál a könyvtárvezető és a fenntartó közös döntése volt. (1. ábra)

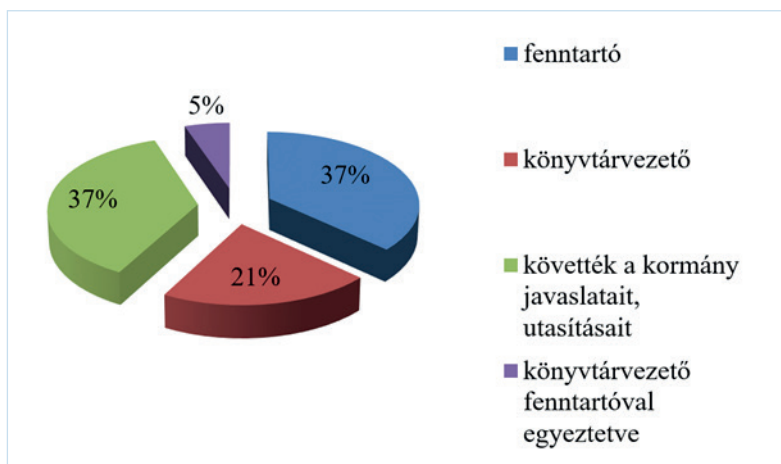
Összehasonlítva a korábbi felmérésben adott válaszokkal, akkor 42%-ában a fenntartó döntött, a könyvtárvezető döntött saját hatáskörben 26%-nál, és ugyancsak 26%-nál a kormány javaslatát, utasításait követték.

A válaszok több mint 55%-ában az újraindításkor nem volt fokozatosság. Ahol volt, ott a kölcsönzés, az olvasóterem, kutatóterem használata, majd a felhasználói csoportok differenciálása, és a rendezvények területén alkalmazták a fokozatosságot.

A korábbi felmérésnél éppen fordított volt az arány, akkor a könyvtárak valamivel több, mint felében volt fokozatosság.

Emögöttöbbokotvéltünk, 2020-ban még nem álltak rendelkezésre védőoltások, kevesebb volt a tapasztalat a vírussal szemben, ezért igyekezett mindenki a lehető legtöbb védelmi intézkedést foganatosítani. 2021-ben már több tapasztalat volt, és a korábbi tapasztalatokat beépítve jártak el az intézmények.

A változásokról a könyvtárhasználókat a már korábban is megtapasztalt, kialakított formában, több felületen tájékoztatták, legtöbben a sokféle felület együttes használatával éltek. A válaszadók 74%-a az elektronikus formákat választotta, hon-

1. ábra Az újraindításról hozott döntés szereplői

lap, e-mail és közösségi média segítségével tájékoztatta a látogatókat bármilyen változásról. 10%-a csak személyesen, és 16%-a minden kommunikációs csatornát igénybe vett. (2. ábra)

Az országos felmérés tapasztalata szerint² a könyvtárak jelentős része megpróbálta a jelenlétet fokozni a meglévő kommunikációs csatornáján, kevésbé volt jellemző új kommunikációs csatornák bevezetése.

Új, a pandémia alatt bevezetett szolgáltatások

Feltettük azt a kérdést is, hogy a **pandémia alatt bevezetett szolgáltatások** közül melyeket őrizték meg 2021. második felében. A válaszadó a felsorolt válaszok közül többet is be tudott jelölni.

A lehetséges szolgáltatások között megtalálható a könyvtadó pont üzemeltetése, az online beiratkozás lehetősége, az online, telefonos referenz-szolgáltatás, az online képzések, online kiállítások. Nem volt olyan válasz, amely arra utalt, hogy a bevezetett szolgáltatások közül néhányat ne őriztek volna meg. A legtöbb helyen az adatbázisokhoz való távoli hozzáférést biztosítják továbbra is, és az online/telefonos referenz-szolgáltatást. Több helyen megtartották az online beiratkozást, a könyvtadó pont üzemeltetését. A válaszok között megtalálható, hogy volt olyan könyvtár, ahol nem vezettek be új szolgáltatást, máshol a már meglévő szolgáltatás erősödött meg, ezek közül kiemelték az adatbázisok távoli elérését.

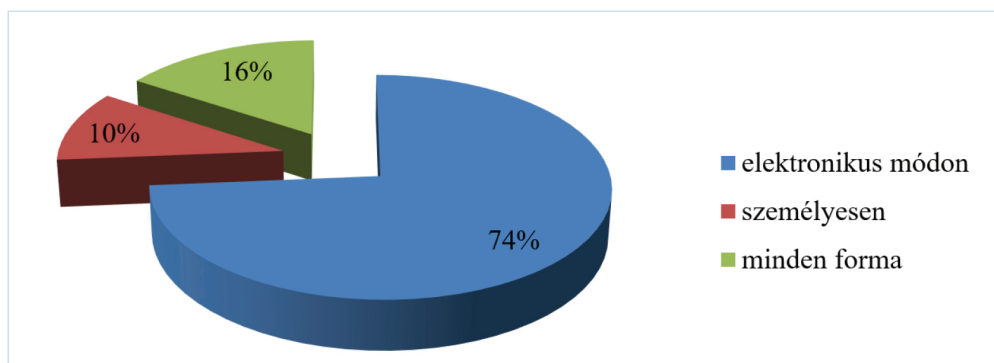
Összevetve az eredményeket a *Könyvtári Figyelőben* megjelent, a Könyvtári Intézet által elvégzett felmérés eredményeivel, amelyben a könyvtárvezetők 86%-a válaszolta azt, hogy az adatbázisokhoz való hozzáférés biztosítása olyan szolgáltatás, amelyet érdemes továbbra is működtetni. Hasonlóan

pozitív megítéléssel voltak a távoli referenz szolgáltatások további megtartásáról is.³ Ezt támasztják alá az egyházi könyvtárosok által adott válaszok is.

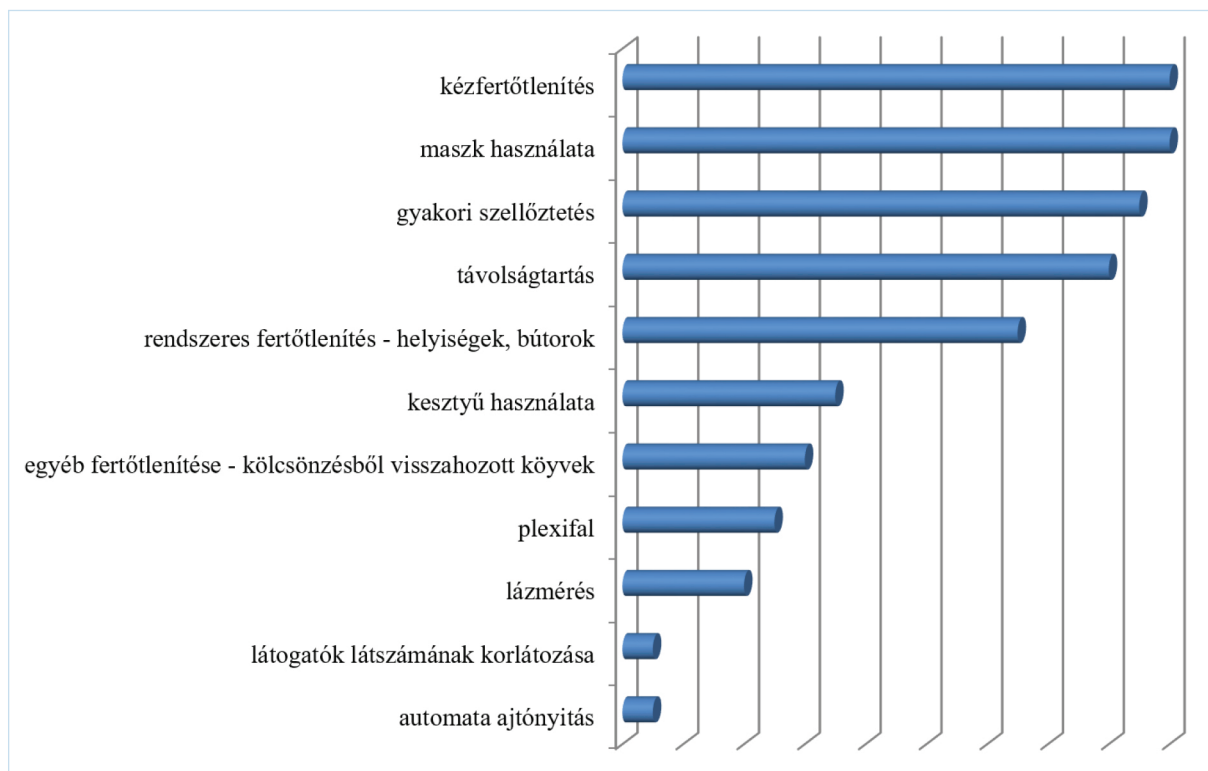
A következő kérdésben rákérdeztünk, hogy a könyvtárosok tapasztalatai szerint van-e olyan **könyvtári munkaterület**, amely a járvány miatt jelenleg hátrányt szenved. A válaszadók közel 60%-a azt mondta, hogy nincsen, ami azt jelenti, hogy a könyvtárak megfelelően tudtak működni, minden munkaterületet el tudtak látni. Néhány válasz utalt arra, hogy bizonyos munkaterületeken nehezebben végezhető a feladat, megemlítették a kölcsönzést, tájékoztatást, kutató-referenz-szolgáltatást.

Ahogy az előző kérdőívben, most is megkérdeztük, hogy milyen **járványügyi rendelkezések** élnek a könyvtárakban. (3. ábra)

Minden könyvtárban használták a maszkot, amely 2021. november eleje óta mindenhol kötelező. A felsőoktatási intézményekben és könyvtárakban a legtöbb helyen már októberben bevezették. A kézfertőtlenítés minden intézményben a napi rutin része lett, és szinte mindenhol odafigyeltek a távolságtartásra. Gyakran szellőztettek, rendszeresen fertőtlenítettek, bizonyos helyeken használtak kesztyűt, és plexifal védte a könyvtárosokat. A könyvek fertőtlenítése is megtörtént. Arról nincs adatunk, hogy ez a könyvek karanténba helyezését, vagy egyéb, más módon történő fertőtlenítését jelenti. Néhány helyen történt lázmérés, kevésbé volt jellemző az automata ajtó működése, és a látogatók számának korlátozása. Nem volt jellemző közlekedési útvonalak kijelölése, és a bútorok átrendezése sem. E mögött az a tény állhat, hogy már eleve úgy vannak elhelyezve a bútorok, hogy ne legyenek túl közel a látogatók, és az egyházi könyvtárak látogatói is egy speciális kör-

2. ábra A könyvtárhasználók tájékoztatása

3. ábra Járványügyi rendelkezések a könyvtárakban

ből kerülnek ki, és a könyvtárak nem rendelkeznek olyan magas napi látogatói számmal, mint a megyei vagy nagy egyetemi könyvtárak, ezért a látogatókat biztonságos távolságban tudják leültetni.

Összességében: a korábbi felméréssel azonos képet mutat a mostani is. Ez azt jelenti, hogy a könyvtáros kollégák betartják a szabályokat és odafigyelnek a védekezésre.

Új kérdések

Az ezután következő kérdések a korábbi felméréshez képest újként jelezték meg.

Elsőként megkérdeztük, hogy az újrainytás óta a könyvtárosok tapasztaltak-e változást a **könyvtárhasználók számában** a pandémia előtti adatokhoz viszonyítva.

A válaszadók 68%-a válaszolt igennel. A változást jelzők 92%-a csökkenést tapasztalt.

A könyvtárlátogatók számának változása után a **kölcsönzések számát** kérdeztük meg.

Az előző kérdéshez hasonló adatokat kaptunk. A válaszadók 63%-a tapasztalt változást. Azonban itt a változás már más képet mutat. Az igennel válaszolók 64%-a válaszolta, hogy csökkent a kölcsönzések száma, 36%-nál nőtt a szám.

Végül az **online megkeresések** számának változására is rákérdeztünk.

A válaszadók 58%-a válaszolt igennel. Az igennel válaszolók 64%-ánál nőtt, és 36%-nál csökkent az online megkeresések száma. A változások hátterében a válaszadók a megváltozott, átalakult könyvtárhasználati szokásokat látták. A könyvtárosok azt tapasztalták, hogy sokan óvatosak, kerülnek a személyes találkozót, a látogatók részéről előtérbe került a távhasználat.

Lelki tényező

Arra is rákérdeztünk, hogy a **könyvtárlátogatók lelkiállapotában** tapasztaltak-e változást.

A válaszadók 74%-a nem tapasztalt. Ahol változást tapasztaltak, ott kétféle, egymástól különböző okot jelöltek meg, 50–50% arányban. Az egyik tapasztalat, hogy a látogatók kevésbé zárkóztak, beszédesebbek, felszabadultabbak lettek, jobban igénylik a személyes beszélgetést, az odafigyelést. A másik tapasztalat, éppen ellentétes, azt a választ kaptuk, hogy a látogatók kiábrándultak, fásultak.

A pandémia magával hozott egy olyan helyzetet, amelyben az anyagi lét, az egészséges test mellett a lelkierő is fontos szerephez jutott. A változások

sorát, a bizonytalan helyzetet, a kiszámíthatatlan jövőt el kellett fogadni, és a vele járó nehézségeket el kellett viselni.

Ezért az egyik legfontosabb feladat a lelki egészség megőrzése lett. Az elmúlt időszakban mindenkinek szembe kellett nézni azzal, hogy a testi, szellemi, értelmi szint mellett a lelki szintéren is helyt kellett állni.

A kérdőív második kérdésköre a **könyvtárosok** munkájának **lelki hátterével** foglalkozik.

Elsőként arra voltunk kíváncsiak, hogy a jelenlegi munkavégzés okoz-e nehézséget. A kérdést általánosan fogalmaztuk meg, mert kíváncsiak voltunk, hogy általánosságban milyen a munkatársak hangulata.

A válaszadók 79%-ának az élet mindennapi problémái mellett nem okoz különösen nagy vagy más nehézséget a pandémia, amely azt mutatja, hogy az egyházi könyvtárosok erős lelki teherbírással rendelkeznek, a kialakult helyzethez már hozzászoktak, ismerik és gyakorolják a szükséges megküzdési stratégiákat.

Arra is rákérdeztünk, hogy a járvány **melyik hulláma okozott nagyobb teherviselést.** (4. ábra)

A válaszadók 58%-át az első, 16–16%-át a második és a negyedik, és 10%-át a harmadik hullám viselte meg a legjobban. Az első hullámmal kapcsolatban az okok mögött a helyzet bizonytalanságát, az ismeretlent, a helyzet szokatlanságát jelöl-

ték meg. Ugyancsak az okok között szerepelt az új helyzethez való nehéz alkalmazkodás, a bezártság, a kapcsolatok lecsökkent száma. Volt, akit a betegség viselt meg, vagy az a tény, hogy még mindig nem ért véget a világjárvány.

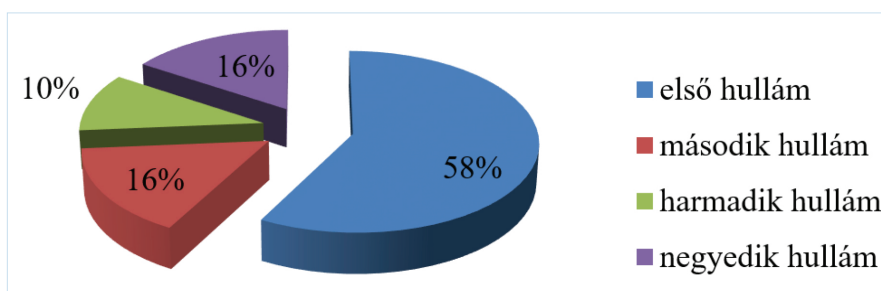
A világjárvány kitörése után néhány hónappal már olvashattunk a pandémia és a betegség okozta pszichés hatásokról, a mentális egészségre gyakorolt befolyásáról. Tanulmányok foglalkoznak a világjárvány lélekre gyakorolt utóhatásával, és a megküzdési stratégiákkal.

A következő kérdésnél arra voltunk kíváncsiak, hogy **lelki, értelmi, vagy testi téren viselte-e meg a járvány** a könyvtárosokat. (5. ábra)

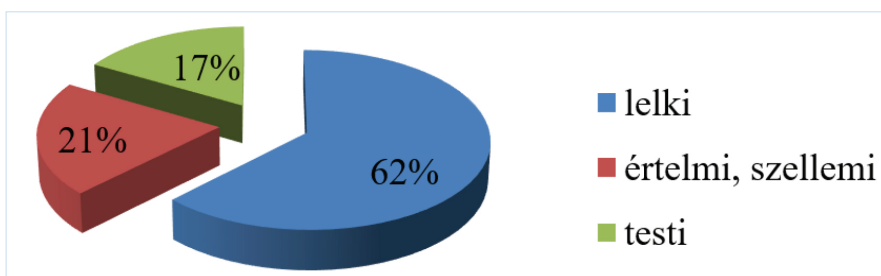
A legtöbben (62%) a lelki tényezőt említették, a testi és szellemi nehézség kisebb százalékban szerepelt.

A továbbiakban azt jártuk körbe, hogy mi okozta a **legnagyobb nehézséget.** A legtöbben a bizonytalanságot, a helyzet kiszámíthatatlanságát, az ismeretlentől való szorongást, a családtagok, szeretteik féltését sorolták fel, és megjelentek a nehezebb munkakörülmények, az otthon végzett távmunka okozta nehézségek is a válaszok között. Mindezek a válaszok az általánosan megtapasztaltakat támasztják alá.

A **kapaszkodókra** is rákérdeztünk, kíváncsiak voltunk arra, hogy mi segítette át a válaszadókat a legnehezebb időszakon.

4. ábra A világjárvány hullámainak hatása a könyvtárosokra

5. ábra A világjárvány hatásainak területei

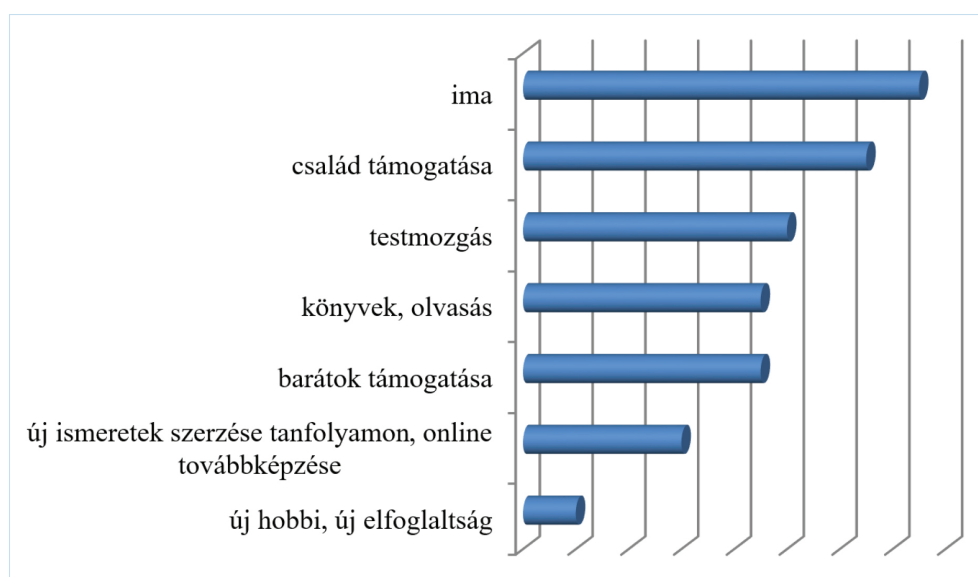
Több választ is megadhattak a kollégák, és éltek is a lehetőséggel. A válaszadók szinte mindegyike 3–4 területet is megjelölt. A két legfontosabb kapaszkodó, amelyek átsegítették őket a nehéz időszakon elsősorban az ima és a család támogatása volt. Ezután következett a testmozgás, a barátok támogatása, az olvasás, könyvek, majd az új ismeretek szerzése, tanfolyamok, online továbbképzések segítettek, és végül az új hobbi, elfoglaltság. (6. ábra)

Ahogy a 2020 májusában készült tanulmányban olvasható: az egyházi könyvtárosok „világképükben, lelkületükben az örökkévalóságra berendezkedettek”, „a mai egyházi könyvtárosok ugyanúgy élik át a járvány szorongatását a magánéletükben és a munkájukban, mint bármelyik más ember; hitük, bizalmuk, reményük ellenére átjárja őket olykor az aggodalom, félelem, de a bizakodás és a remény is a Gondviselésben, vagyis égre emelt tekintettel, de két lábbal járnak a földön”⁵, az istenhit, a vallás gyakorlása életük részét képezi. „A szorongás és a félelem ellenére érzékelhető, hogy az egyházi könyvtárosok betartva az országos intézkedéseket, a fenntartó által megfogalmazott előírásokat vagy a könyvtár által megállapított szabályokat, megteszik mindazt, ami emberileg lehetséges. Közben mindig megújuló reménnyel bíznak Isten megtartó szeretetében.”⁶ Az ebben a felmérésben adott válaszokban is ezt látjuk igazolódni. Ahogy George Augustin fogalmaz tanulmányában: „Az Isten ígéretébe vetett remény minden nehézségünk, szenvedésünk, gon-

dunk és félelmünk ellenére erőt ad ahhoz, hogy egyszerre birkózzunk meg az élettel belső higgadtsággal és szenvedélyes elkötelezettséggel.”⁷ És a következő idézet is ezt erősíti: „Az imádság a vallásos ember természetes érzülete, főként nehézségek és válságok idején.” „Az imádság a bizalom kifejeződése, az az út, amely közvetlenül elvezet Isten szívéhez. A lélek lélegzetvétele, amely az élet sokféle vihara közepette horgonyként szilárdít meg minket, s vigaszt és támpontokat kínál.”⁸

A család, az emberi kapcsolatok fontosságát mindenhol kiemelik. „Kapcsolataink minősége és a mélyen megélt belső élet lehet a baj legjobb ellenszere”⁹. Ferenc pápa még 2020 márciusában nyilatkozott a La Repubblica olasz napilapnak, és ott mondta a következőket. „Találjunk rá újra a kis dolgok és a figyelmesség apró gesztusainak jelentőségére azok irányába, akik közel állnak hozzánk: családtagjaink és barátaink felé. Ébredjünk rá, hogy a kis dolgokban rejtőznek a kincseink.... A mindennapok részletei iránti figyelem ismerős gesztusai adnak értelmet az életnek, teremtenek szeretetközösséget és kommunikációt egymás között.”¹⁰

A második kérdéskör utolsó kérdésénél az **internethasználati szokások** változására kérdeztünk rá. Azt feltételeztük, hogy az internethasználat megnövekedett, de a válaszok aránya nem ezt mutatta. A válaszadók 72%-ánál nem változott a használati szokása. Akiknél változott, ott minden esetben nőtt a használat mértéke.

6. ábra A nehéz időszakok kapaszkodói

A következő kérdéscsoport a harmadik hullám munkavégzési szokásait vizsgálta

A válaszadók 55%-a teljes home office-ban, és ügyelettel végezte munkáját, és 45% teljes jelenléti munkával, bent a könyvtárban dolgozott.

A kialakított munkarendet 72% teljes mértékben elfogadta, jó döntésnek tartotta a fenntartó részéről, és 28% elfogadhatónak ítélte. Egy válasz sem utalt arra, hogy nem volt megfelelő a könyvtárosnak a munkarend.

A home office-ban dolgozók 83%-a be tudta osztani a munkanapját, nem okozott nehézséget a napirend kialakítása és betartása. A válaszadók közel 63%-a nem érezte úgy, hogy többet dolgozott volna az otthonról végzett távmunkában, 31% válaszolta, hogy többet dolgozott, és 6% tapasztalta azt, hogy a munka eloszlása nem volt egyenletes, amely néha nehézséget okozott.

A válaszolók 56%-ának nem változott a napirendje. Az igennel válaszolók nem mindegyike fejtette ki, hogyan változott. A legtöbb helyen azt találtuk, hogy a napirend megváltozása a munka és a háztartás, a családi élet összehangolásának megoldásával, nehézségeivel függ össze. Ahol több családtag dolgozott otthon, ennek összehangolása komoly feladatként mutatkozott meg. Voltak, akik a munkába járás és az utazás hiányából felszabadult időt hasznosan tudták felhasználni.

A válaszadók 39%-a alakított ki új szokásokat, 61% nemmel válaszolt arra a kérdésre, hogy kialakított-e ilyeneket. Akik kialakítottak, azok az egészséges életmód területén tették: egészségesebb étkezés, több testmozgás, egyéb, az életminőséget javító tevékenységek.

A következőkben azt is feltártuk, hogy az elmúlt időszak hozott-e változást a válaszadó életében. A válaszolók 61%-a szerint, igen, hozott változást az elmúlt időszak. A legtöbbükönél a dolgok fontossági sorrendje értékelődött át: sokkal fontosabbá

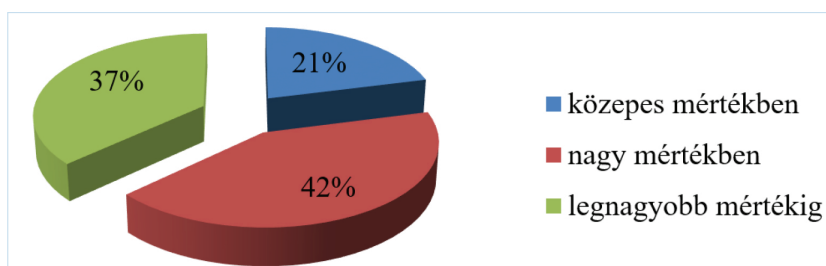
váltak a társas kapcsolatok, a barátok, még fontosabb szerepet kapott a család. Sokan élték át, hogy a bizonytalanság, a kiszámíthatatlanság magával hozta a tervek elengedését, az újratervezés szükségességét. Sokaknál a jelenléti munka ellehetetlenülése kialakította azt az érzést, hogy hiányzik a munkahelyi légkör. Többen tapasztalták meg azt, hogy a közösségek elszigetelődtek, távolságok alakultak ki az emberek között.

Az utolsó kérdéskörnél a **kollegiális kapcsolatokra** kérdeztünk rá. Elsőként arra, hogy tapasztalta-e a közvetlen munkatársak támogatását. A válaszadók 77%-a megtapasztalta a szolidaritást. A következő kérdésben már ötfokú skálán kértük, jelöljék be, hogy milyen mértékben tapasztalta meg a könyvtáros szakmán belül a támogatást a kapcsolattartásban. A válaszadók közül senki nem választotta az ötfokú skála két legalacsonyabb értékét, csak a közepes értéktől felfelé érkeztek a válaszok. A negyedik és ötödik fokozat összesen 79%-ot kapott. (7. ábra)

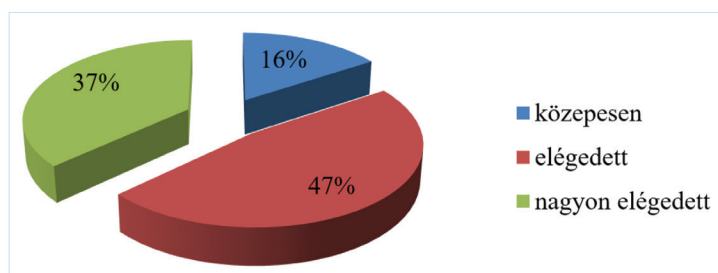
Az utolsó két kérdésnél a könyvtárosok közötti kommunikációra és az elmúlt időszakban megtapasztalt szakmán belüli segítségnyújtásra kérdeztünk rá. Az egyházi könyvtárosok mindig is fontosnak tartották a szakmai segítségnyújtást, emiatt is foglalkoztunk a kérdéssel. (8. ábra)

Mindkét kérdés esetében az ötfokú skálán a közepesen elégedett, elégedett és nagyon elégedett fokozatokat jelölték meg. Ebből látszik, hogy a könyvtárosok között a korábban megtapasztalt jó kapcsolatok a járvány idején is működtek, és számíthattak egymás segítségére. (9. ábra)

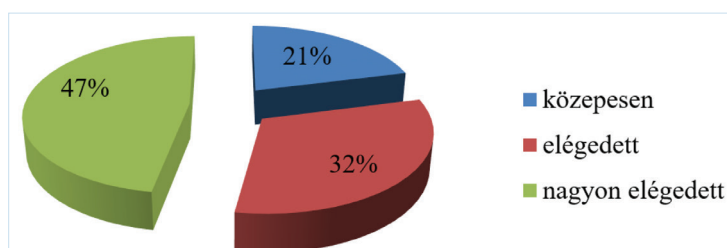
A fenti válaszok mind azt mutatják, hogy a könyvtáros segítő szakma, és ez megmutatkozik, érvényesül a mindennapokban. A könyvtárosok ebben az időszakban is számíthattak egymás támogatására, segítségére. Az egyházi könyvtáros levelezőlistán többször voltunk tanúi például annak, hogy

7. ábra A könyvtárosok közötti kapcsolattartás tapasztalatai

8. ábra A könyvtárosok közötti kommunikáció tapasztalatai

9. ábra A könyvtárosok között tapasztalt segítségnyújtás tapasztalatai

az otthoni távmunkában lévő kollégák kérték azoknak a kollégáknak a segítségét, akik jelenléti munkával kézbe tudtak venni egy-egy dokumentumot, és abból elektronikus másolatot tudtak készíteni. De más szakmai kérdésekben is segítették egymást.

Befejezés, összegzés

Az egyházi könyvtárak az elmúlt két évben a magyar és a világ könyvtáraihoz hasonlóan igyekeztek a Covid-19 világjárvány adta kihívásokra reagálni, megoldásokat találni, és olvasóiknak, kutatóiknak, könyvtárlátogatóiknak a lehetőségekhez mérten a legtöbb szolgáltatást biztosítani.

A tanulmány a 2021 decemberében végzett felmérés eredményeit, tapasztalatait mutatta be. A felmérés fókuszában az egyházi könyvtárak pandémiás időszak alatti helyzetének, a könyvtárosok munkában való helyállásának, munkavégzési feltételeinek (testi, lelki, értelmi, szellemi) vizsgálata, számbavétele állt.

A korábbi írásokból és tapasztalatokból kiinduló feltáró munka arra világított rá, hogy az egyházi könyvtárak a járványügyi előírások figyelembevételével folyamatosan tájékoztatták a könyvtárhatalósokat a nyitva tartásról és a működő szolgáltatásokról. Az információszolgáltatás főként online formában történt.

A könyvtárlátogatás – a járványügyi rendelkezések messzemenő figyelembevételével – lehetséges

volt. Mindenhol előírt és biztosított volt a kézferőtlenítés, a maszkhasználat, a rendszeres fertőtlenítés, a gyakori szellőztetés, a távolságtartás.

A könyvtárosokat – hasonlóan a más munkaterületen dolgozókkal – megviselte a pandémiás időszak, különösen annak első hulláma. A járvány és annak következményei főként a lelki tényezőkre voltak nagyobb hatással. A kedvezőtlen ráhatások feldolgozását az ima, a hit, a család és a közeli hozzátartozók támogatása nagyban segítette. Az ima, a hit ereje, a családi-rokoni háló védelme ösztönzőleg hatott a munkavégzésre, melyet a szakmabeli kommunikáció, a könyvtárosok közötti segítségnyújtás tovább erősített.

Még mindig nem tudjuk, hogy meddig fog tartani a világjárvány, és elhúzódó hatásairól is csak feltételezések vannak. Az elmúlt időszakban mindenkinek lehetősége nyílt arra, hogy szembenézen a helyzetével, életének értékeivel, a mindennapokban megtapasztalható emberi tettek erejével. Emberi léptékkal nem tudjuk felmérni, hogy mi miért van, de a hit, a remény, a szeretet erőt ad és végül győzedelmeskedik.

„Ma még csak tükörben, homályosan látunk, akkor majd színről színre. Most még csak töredékes a tudásom, akkor majd úgy ismerem mindent, ahogy most engem ismernek. Addig megmarad a hit, a remény és a szeretet, ez a három, de közülük a legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,12-13)

Irodalom

- Ásványi, I. *Nyugodt munkával keresve kenyerünket, Az egyházi könyvtárak a pandémia idején*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 29(5), p. 3–18, 2021. (Utolsó elérés: 2022. január, 14.) https://epa.oszk.hu/01300/01367/00328/pdf/EPA01367_3K_2020_05_03-18.pdf
- Ásványi, I., Kövécs, I. *Ne veszítsétek el tehát bátor bizalmatokat, Egyházi könyvtárosok és könyvtárak a pandémia második hullámában*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 29(11), p. 10–28, 2020. https://epa.oszk.hu/01300/01367/00333/pdf/EPA01367_3K_2020_11_010-028.pdf (Utolsó elérés: 2022. január, 17.)
- Augustin, G. *Tanúságot tenni az életről egy halandó világban*, In: Kasper, W., Augustin, G. (szerk.) *A kereszténység és a koronavírus*, Magyar Kurír, Budapest, 2021, p. 59–82. ISBN 978-963-546-014-4
- Békésiné Bognár, N. E., Biró, B., Bódog, A., Fehér, M., Nagy, A., Vastagh, Z. *A könyvtárak és a világjárvány hullámai. Gyorsjelentés a magyarországi és a határon túli könyvtárak szolgáltatásairól*, Könyvtári Intézet, Budapest, 2021. https://ki.oszk.hu/sites/default/files/hirfajlok/a_konyvtarak_es_a_vilagjarvany_hullamai.pdf (Utolsó elérés: 2022. január, 17.)
- Békésiné Bognár, N. E., Nagy, A., Vastagh, Z. *Innováció vagy kényszerűjítás? Digitalizálódó könyvtári szolgáltatáskínálat a koronavírus-járvány idején*, Könyvtári Figyelő, 67(3), p. 353–376. 2021. https://epa.oszk.hu/00100/00143/00366/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2021_03_353-376.pdf (Utolsó elérés: 2022. január, 17.)
- Bódog, A. *Könyvtárak a koronavírus-járvány idején – Pandémia és infodémia*, Könyvtári Figyelő, 66(3), p. 419–436. 2020. https://epa.oszk.hu/00100/00143/00362/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2020_03_419-436.pdf (Utolsó elérés: 2022. január, 17.)
- Cucci, G. *A koronavírus pszichológiája*. Embertárs, 18(1), p. 3–12, 2021.
- Egyházi Könyvtárak Egyesülete, *EKE Hírlevél, XVII. évf. 2020, különszám*, https://www.eke.hu/sites/default/files/eke_hirlevel_2020_ksz_ujdesign.pdf (Utolsó elérés: 2022. január, 17.)
- Lennox, J. C. *Hol van Isten a koronavírus idején?*, Budapest, Harmat, p. 71, 2020. ISBN 978-963-288-545-2
- Osváth, P. *A COVID-19-pandémia mentálhigiénés következményei. Hogyan tudunk felkészülni a pszichodémiás krízisre?*, Orvosi Hetilap, 162(10), p. 366–374, 2021.
- Perczel-Forintos, D. *A jót keresd, ne a rosszat – megküzdés járvány idején*, Orvosképzés, 95(3), p. 562–569, 2020.
- Pléh, Cs. *Az ember körülvevő kapcsolati háló és a járvány próbatévesése*, Magyar Tudomány, 182(10), p. 1317–1334, 2021.
- Somogyi, V. *A pápa nyilatkozott a „La Repubblica” olasz napilapnak: az Úr állítsa meg ezt a járványt!*, VaticanNews. <https://www.vaticannews.va/hu/papa/news/2020-03/papa-interju-repubblica-jarvany-isten-hit-kis-dolog-gesztus.html> (Utolsó elérés: 2022. január, 31.)

Hivatkozások, jegyzetek

- 1 Köszönöm mindazon kollégáknak, akik segítették munkámat.
- 2 Békésiné Bognár, N. E., Nagy, A., Vastagh, Z. *Innováció vagy kényszerűjítás? Digitalizálódó könyvtári szolgáltatáskínálat a koronavírus-járvány idején*, Könyvtári Figyelő, 67(3), p. 357, 2021.
- 3 Békésiné Bognár, N. E., Nagy, A., Vastagh, Z. *Innováció vagy kényszerűjítás? Digitalizálódó könyvtári szolgáltatáskínálat a koronavírus-járvány idején*, Könyvtári Figyelő, 67(3), p. 360, 2021
- 4 Ásványi, I. *Nyugodt munkával keresve kenyerünket, Az egyházi könyvtárak a pandémia idején*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 29(5), p. 4, 2020.
- 5 Ásványi, I., Kövécs, I. *Ne veszítsétek el tehát bátor bizalmatokat, Egyházi könyvtárosok és könyvtárak a pandémia második hullámában*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 29(11), p. 12, 2020.
- 6 Ásványi, I., Kövécs, I. *Ne veszítsétek el tehát bátor bizalmatokat, Egyházi könyvtárosok és könyvtárak a pandémia második hullámában*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 29(11), p. 28, 2020.
- 7 Augustin, G. *Tanúságot tenni az életről egy halandó világban*, In: Kasper, W., Augustin, G. (szerk.) *A kereszténység és a koronavírus*. Budapest, Magyar Kurír, 2021, 73. p.
- 8 Augustin, G. *Tanúságot tenni az életről egy halandó világban*, 74, In: Kasper, W., Augustin, G. (szerk.) *A kereszténység és a koronavírus*. Budapest, Magyar Kurír, 2021, 75. p.
- 9 Cucci, G. *A koronavírus pszichológiája*, Embertárs, 18(1), p. 10, 2020.
- 10 Somogyi, V. *A pápa nyilatkozott a „La Repubblica” olasz napilapnak: az Úr állítsa meg ezt a járványt!*, VaticanNews.

Beérkezett: 2022. március 7.

Kövéc Ildikó

Gál Ferenc Egyetem Könyvtára, könyvtárvezető
Egyházi Könyvtárak Egyesülete, titkár
kovecs.ildiko@gfe.hu